

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-97-24-ES
Datum: 15. juli 2011.
Original: engleski

PREDSJEDNIK MEĐUNARODNOG SUDA

Rješava: sudija Patrick Robinson, predsjednik

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 15. jula 2011.

TUŽILAC

protiv

MILOMIRA STAKIĆA

JAVNO

**ODLUKA PREDSJEDNIKA U VEZI S PRIJEVREMENIM
PUŠTANJEM NA SLOBODU MILOMIRA STAKIĆA**

Tužilaštvo:

g. Serge Brammertz

g. Milomir Stakić

Vlada Republike Francuske

1. Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) obaviješten je od organa vlasti Republike Francuske (dalje u tekstu: Francuska) da je g. Miomir Stakić prema francuskom zakonu stekao pravo na smanjenje kazne na osnovu članova 721 i 721-1 *Code de procédure pénale*.

A. Kontekst

2. Dana 16. juna 2010., Sekretarijat mi je saopštio da je dobio obavještenje Ambasade Francuske u Nizozemskoj,¹ u skladu sa članom 28 Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut), pravilom 123 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik) i paragrafom 3 Uputstva za rad prilikom rješavanja po molbama za pomilovanje, ublažavanje kazne i prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje je osudio Međunarodni sud (dalje u tekstu: Uputstvo za rad).²

3. Obavještenje uključuje odluku Žalbenog suda u Colmaru da je g. Stakić stekao pravo na razmatranje skraćenja kazne na osnovu člana 721 *Code de procédure pénale* (Zakonika o krivičnom postupku),³ kao i godišnji izvještaj zatvora gdje g. Stakić služi kaznu, u kojem se opisuje vladanje g. Stakića i njegov status kao pritvorenika.⁴

4. Dana 30. marta 2011., na osnovu paragrafa 3(b) Uputstva za rad,⁵ Sekretarijat mi je dostavio psihijatrijsku evaluaciju koju je prosljedila Ambasada Francuske u Nizozemskoj dopisom od 17. marta 2011. godine.⁶ Psihijatrijska evaluacija izvršena je 17. januara 2011. godine.⁷

¹ Memorandum zamjenika sekretara predsjedniku, 16. juni 2010.

² IT/146/Rev. 2, 1. septembar 2009.

³ Memorandum zamjenika sekretara predsjedniku, 16. juni 2010. (Žalbeni sud u Colmaru, Sudsko vijeće za izdržavanje kazni, Mišljenje o zahtjevu Milomira Stakića za smanjenje kazne, 11. februar 2009. (dalje u tekstu: Nalog o skraćenju)).

⁴ Memorandum zamjenika sekretara predsjedniku, 16. juni 2010. (Godišnji zatvorski izvještaj za Milomira Stakića, mart 2010. (dalje u tekstu: Godišnji izvještaj)).

⁵ IT/146/Rev.3, 16. septembar 2010.

⁶ Memorandum sekretara predsjedniku, 30. mart 2011.

⁷ Memorandum sekretara predsjedniku, 30. mart 2011. (Psihijatrijska evaluacija Milomira Stakića, 17. januar 2011. (dalje u tekstu: Psihijatrijska evaluacija)).

5. Dana 13. aprila 2011., na osnovu paragrafa 3(c) Uputstva za rad, Sekretarijat mi je dostavio izvještaj tužilaštva o saradnji g. Stakića sa Tužilaštvom.⁸

6. Dana 7. juna 2011. Sekretarijat me obavijestio da g. Stakić nije iskoristio mogućnost da komentariše materijale koji su mu dostavljeni u vezi s obavještenjem Francuske o njegovom sticanju prava na skraćenje kazne.⁹

B. Postupak pred Međunarodnim sudom

7. Prvobitna optužnica protiv g. Stakića izdata je 13. marta 1997. godine,¹⁰ a konačna izmijenjena optužnica 10. aprila 2002. (dalje u tekstu: Optužnica).¹¹ U Optužnici se tvrdi da je g. Stakić, u ulozi predsjednika kriznog štaba opštine Prijedor, odgovoran, u skladu s članovima 7(1) i 7(3) Statuta MKSJ-a, za genocid, suučesništvo u genocidu, ubistvo kao zločin protiv čovječnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja; istrebljenje, progon, deportovanje, nehumana djela (prisilno raseljavanje) kao zločin protiv čovječnosti.¹² G. Stakić uhapšen je u Beogradu 23. marta 2011. godine, na osnovu naloga za hapšenje Međunarodnog suda, i prebačen je istog dana u Haag.¹³

8. U svojoj Presudi od 31. jula 2003. godine Pretresno vijeće je osudilo g. Stakića za ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja, istrebljenje kao zločin protiv čovječnosti i progon kao zločin protiv čovječnosti.¹⁴ Ono je smatralo da je g. Stakić "imao jedinstvenu i ključnu ulogu u koordiniranju kampanje progona koju su sprovodili vojska, policija i civilna vlast u Prijedoru ... [kao i] značajnu ulogu u planiranju i koordiniranju nasilnog preuzimanja vlasti 30. aprila 1992... i da je učestvovao u naređivanju napada na

⁸ Memorandum sekretara predsjedniku, 13. april 2011. (Memorandum tužioca zamjeniku sekretara, 6. aprila 2011.).

⁹ Memorandum sekretara predsjedniku, 7. juni 2011.

¹⁰ *Tužilac protiv Sime Drljače i drugih*, predmet br. IT-97-24-I, Optužnica, 13. mart 1997.

¹¹ *Tužilac protiv Milomira Stakića*, predmet br. IT-97-24-PT, Četvrta izmijenjena optužnica, 10. april 2002. (dalje u tekstu: Optužnica).

¹² Optužnica, par. 39-59.

¹³ *Tužilac protiv Milomira Stakića*, predmet br. IT-97-24-T, Presuda, 31. juli 2003., par. 10 (dalje u tekstu: Prvostepena presuda).

¹⁴ Prvostepena presuda, par. 882 i Dispozitiv, str. 253.

nesrbe".¹⁵ Pretresno vijeće je konstatalo da "[ta] složena i surova kampanja progona širokih razmjera ne bi nikad bila sprovedena da nije bilo bitnog doprinosa vodećih političara poput g. Stakića".¹⁶

9. Pri određivanju kazne, Vijeće je kao olakšavajuće okolnosti uzelo u obzir valjano vladanje g. Stakića za vrijeme suđenja i tokom boravka u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: PJUN), njegovu mladost, kao i porodičnu situaciju; međutim, Pretresno vijeće je utvrdilo da ti faktori nisu imali dovoljnu težinu da bi znatno promijenili njegovu kaznu.¹⁷ Pretresno vijeće je smatralo da su težina i opseg krivičnih djela g. Stakića, u kojima je "ubijeno više od 1.500 ljudi, a deseci hiljada deportovani", otežalo njegovu kaznu.¹⁸ Vijeće je isto tako našlo da je počinjenje zločina od strane osobe na tako istaknutom položaju značajan element za težu kaznu.¹⁹ Ono je zaključilo da činjenica što je g. Stakić bio ljekar po obrazovanju koji je iznevjerio svoju etičku dužnost prema zajednici, i koji nije bio voljan pomoći nekim pojedincima koji su mu pristupili u nevolji, takođe predstavlja otežavajuću okolnost.²⁰ G. Stakić osuđen je na doživotnu kaznu zatvora 31. jula 2003., s tim što mu je u skladu s pravilom 101(c) Pravilnika vrijeme provedeno u PJUN-u uračunato u izdržavanje kazne.²¹

10. Dana 22. marta 2006. Žalbeno vijeće uvažilo je neke od žalbenih osnova g. Stakića u vezi s greškama koje je počinilo Pretresno vijeće pri procjenjivanju otežavajućih okolnosti.²² Žalbeno vijeće je našlo da je Pretresno vijeće pogriješilo zaključivši da su osude za ubojstvo kao zločin protiv čovječnosti i deportaciju kao zločin protiv čovječnosti nedopustivo kumulativne sa osudom za progon kao zločin protiv čovječnosti nedopustivo kumulativna s osudom žaliocu za istrebljenje kao zločin protiv čovječnosti.²³ Žalbeno vijeće zaključilo je *proprio motu* da je osuda za ubistvo kao zločin protiv čovječnosti nedopustivo kumulativna s osudom žaliocu za istrebljenje kao zločin protiv čovječnosti.²⁴ Premda je Žalbeno vijeće ukinulo neke od osuda g. Stakiću za

¹⁵ Prvostepena presuda, par. 906.

¹⁶ Prvostepena presuda, par. 906.

¹⁷ Prvostepena presuda, par. 921-924.

¹⁸ V. Prvostepena presuda, par. 907.

¹⁹ Prvostepena presuda, par. 913.

²⁰ Prvostepena presuda, par. 915-916.

²¹ Prvostepena presuda, str. 253-254.

²² *Tužilac protiv Milomira Stakića*, predmet br. IT-97-24-A, Presuda, 22. mart 2006., par. 416, 423 (dalje u tekstu: Drugostepena presuda).

²³ Drugostepena presuda, Dispozitiv, str. 141.

²⁴ Drugostepena presuda, Dispozitiv, str. 141.

deportaciju, ono ih je zamijenilo osudama za nehumana djela (prisilna raseljavanja) u okviru istih činjeničnih scenarija.²⁵

11. Žalbeno vijeće je potvrdilo ili donijelo osude za sljedeće:

- istrebljenje kao zločin protiv čovječnosti;²⁶
- ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja;²⁷
- progon kao zločin protiv čovječnosti;²⁸
- deportacija kao zločin protiv čovječnosti, što se tiče transfera iz Trnopolja u Karlovac;²⁹ i
- druga nehumana djela (prisilno premještanje) kao zločin protiv čovječnosti, što se tiče transfera: (a) iz logora Trnopolje u Skender Vakuf; (b) iz Omarske u logore Manjaču i Trnopolje; (c) iz Prijedora preko Banja Luke i Skender Vakufa prema Travniku; (d) od stadiona Tukovi u Travnik; (e) iz Prijedora u Travnik; i (f) iz Prijedora u *inter alia* Travnik.³⁰

12. Žalbeno vijeće preinačilo je doživotnu zatvorsku kaznu za g. Stakića u zatvorsku kaznu od 40 godina, pri čemu mu se u skladu s pravilom 101(C) Pravidnika u kaznu računa vrijeme provedeno u PJUN-u.³¹

13. Dana 31. augusta 2006. naložen je transfer g. Stakića u Francusku na odsluženje ostatka kazne.³² G. Stakić prebačen je u Francusku na izdržavanje kazne 12. januara 2007. godine.³³

²⁵ Drugostepena presuda, par. 321.

²⁶ Drugostepena presuda, str. 142.

²⁷ Drugostepena presuda, str. 142.

²⁸ Drugostepena presuda, str. 142.

²⁹ Drugostepena presuda, par. 321 i Dispozitiv, str. 141.

³⁰ Drugostepena presuda, par. 321 i Dispozitiv, str. 142.

³¹ Drugostepena presuda, str. 142.

³² *Tužilac protiv Milomira Stakića*, predmet br. IT-97-24-ES, Nalog kojim se određuje država u kojoj će Milomir Stakić izdržavati zatvorsku kaznu, 31. avgust 2006., *Tužilac protiv Milomira Stakića*, predmet br. IT-97-24-ES, Nalog kojim se ukida povjerljivi status Naloga kojim se određuje država u kojoj će Milomir Stakić izdržavati zatvorsku kaznu, 29. oktobar 2008. godine.

³³ Saopštenje za javnost, Sekretarijat, 12. januar 2007., *dostupno na* <http://www.icty.org/sid/8907>.

C. Mjerodavno pravo

14. Prema članu 28 Statuta, ako osuđenik prema važećim pravnim propisima države u kojoj izdržava kaznu zatvora ima pravo na pomilovanje ili ublažavanje kazne, ta država mora o tome obavijestiti Međunarodni sud; a predsjednik Međunarodnog suda, nakon što se posavjetuje sa sudijama, donijeće odluku na temelju interesa pravde i opštih pravnih načela. Pravilo 123 Pravilnika reflektira član 28, a pravilo 124 Pravilnika nalaže da predsjednik, nakon što primi takvo obavještenje, poslije savjetovanja sa članovima Kolegija i svim stalnim sudijama Vijeća koje je izreklo kaznu, i koji su još uvijek sudije Međunarodnog suda, odlučuje da li je osuđenika primjereno pomilovati ili mu ublažiti kaznu.

15. Pravilo 125 Pravilnika nalaže da prilikom donošenja odluke o pomilovanju ili ublažavanju kazne, predsjednik uzima, *inter alia*, u obzir i težinu krivičnih djela za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvorenicima u sličnoj situaciji, mjeru u kojoj je zatvorenik pokazao da se rehabilitirao, kao i eventualnu značajnu saradnju zatvorenika s tužiocem.

16. Sporazum između organizacije Ujedinjenih nacija i Vlade Republike Francuske o izdržavanju kazni koje je izrekao Međunarodni sud za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: Sporazum o izdržavanju kazni) od 25. februara 2000. godine, nalaže u članu 3(1) da su pri izvršavanju kazne koju je izrekao Međunarodni sud, nadležne državne vlasti Francuske obavezne pridržavati se trajanja kazne, a članom 3(2) da se uslovi zatvora regulišu zakonima Francuske, a podliježu nadzoru Međunarodnog suda.³⁴ Član 7(1)(a) nalaže da državni organi Francuske dva mjeseca prije isteka izdržavanja kazne smjesta obavijeste sekretara.³⁵

17. Član 8(1) Sporazuma o izdržavanju kazni nalaže da će, ako u skladu s nacionalnim zakonima Francuske osuđenik stekne pravo na pomilovanje ili skraćenje kazne, državni organi Francuske o tome obavijestiti sekretara. Član 8(2) nalaže da će, ukoliko predsjednik Međunarodnog suda, nakon što se konsultovao sa sudijama Međunarodnog suda, odluči da nije primjereno da se osuđenik prijevremeno oslobodi,

³⁴ Sporazum između organizacije Ujedinjenih nacija i Vlade Republike Francuske o izdržavanju kazni koje je izrekao Međunarodni sud za bivšu Jugoslaviju, od 25. februara 2000., član 3 (dalje u tekstu: Sporazum o izdržavanju kazni).

³⁵ Sporazum o izdržavanju kazni, član 7.

pomiluje, ili da mu se kazna preinači, sekretar o tome bez odlaganja obavijestiti Državu.³⁶ Članovi 9(1)(c) i 9(3) Sporazuma o izdržavanju kazni propisuju da će izdržavanje kazne prestati po pomilovanju ili ublažavanju kazne za osuđenika, nakon čega će nadležni organi okončati izdržavanje kazne, čim ih sekretar obavijesti o bilo kojoj odluci ili mjeri na osnovu kojih se obustavlja služenje kazne.³⁷

D. Diskusija

18. Donoseći odluku o tome da li je primjereno odobriti skraćenje kazne, konsultovao sam se s članovima Kolegija i svim stalnim sudijama Vijeća koje je izreklo kaznu, i koji su još uvijek sudije Međunarodnog suda.

1. Postupak prema zatvorenicima u sličnoj situaciji

19. Dana 16. juna 2010. godine francuska vlada obavijestila je Sekretarijat o odluci sudije nadležnog za izvršenje kazne u prilog skraćanju kazne za g. Stakića.³⁸

20. *Code de procédure pénale* propisuje:

Član 721. Svaki osuđenik ima pravo na skraćenje kazne od tri mjeseca za prvu godinu godine [i] na po dva mjeseca za svaku narednu godinu... U slučaju neprimjerenog vladanja zatvorenika, sudija nadležan za izvršenje kazne može rješavati u toj stvari na poziv upravnika zatvora ili na zahtjev okružnog tužioca kako bi se poništilo skraćenje kazne od maksimalno tri mjeseca [po] godini...

Član 721-1. Dodatno skraćenje može se odobriti za zatvorenike koji su pokazali ozbiljne znake socijalne readaptacije, pogotovo u slučajevima kada uspješno polažu školske, fakultetske ili strukovne ispite pokazujući da su stekli nova znanja ili ukazujući na to da su ostvarili stvarni napredak u okviru nastave ili obuke, slijedeći propisanu terapiju osmišljenu da umanja rizik ponovnog prijestupa, ili poduzimajući napore da kompenziraju žrtve... Ovo skraćenje odobrava sudija nadležan za izdržavanje kazne nakon što je saslušao mišljenje komisije za izvršenje kazne... [i ograničeno je] na tri mjeseca [godišnje]...³⁹

³⁶ Sporazum o izdržavanju kazni, član 8.

³⁷ Sporazum o izdržavanju kazni, član 9.

³⁸ Memorandum zamjenika sekretara predsjedniku, 16. juni 2010. (Nalog o skraćanju).

³⁹ *Code de procédure pénale*, kako je posljednji put izmijenjen 12. decembra 2005., Republika Francuska, članovi 721 i 721-1.

21. Stoga, prema članu 721, osuđenik ima pravo na tri mjeseca skraćanja tokom prve godine izdržavanja kazne i na po dva mjeseca tokom narednih godina, pod uslovom da se dobro vlada za vrijeme boravka u pritvoru. Međutim, ako osuđenik može pokazati da je u skladu s članom 721-1 stekao pravo na dodatno skraćanje, može mu se odobriti skraćanje od maksimalno šest mjeseci tokom prve godine i pet mjeseci svake naredne godine, bude li i dalje pokazivao ozbiljne znake socijalne readaptacije.

22. U nedavnoj odluci o skraćanju kazne za Haradina Balu, koji takođe izdržava kaznu u Francuskoj, naveo sam sljedeće:⁴⁰

13. Član 3 Sporazuma o izdržavanju kazni nalaže da uslovi zatvaranja moraju biti regulisani prema francuskom zakonu, a podliježu nadzoru Međunarodnog suda, i da, ako osuđenik MKSJ-a prema nacionalnom zakonodavstvu ispunjava uslove za uslovno puštanje na slobodu ili bilo koju drugu mjeru kojom se mijenjaju uslovi ili trajanje zatvora, Francuska će o tome obavijestiti sekretara Međunarodnog suda (što je i učinjeno u ovom predmetu). Ranije je primijećeno da je francuski sistem skraćivanja kazni, koji odobrava umanjenje kazne od početka zatvorenikovog izdržavanja kazne, inkompatibilan sa sistemom Međunarodnog suda koji razmatra smanjenje kazne samo nakon nakon što su odslužene dvije trećine kazne. Mogućnost je, međutim, uvijek bila otvorena Međunarodnom sudu da prizna skraćanje ako se ukažu odgovarajuće okolnosti.⁴¹ Zbog činjenice da bi to što Međunarodni sud ne priznaje francusko skraćanje kazne moglo dovesti do situacije da pritvorenik MKSJ-a koji služi kaznu u francuskom zatvoru smatra da ga se tretira drugačije negoli druge pritvorenike MKSJ-a, koji izdržavaju kazne u drugim zemljama, kao i zbog činjenice da bi bilo poželjno osigurati što je moguće veću kompatibilnost između francuskog sistema i sistema MKSJ-a, odlučio sam da ponovno razmotrim ovo pitanje.

14. Napominjem da član 3(3) Sporazuma sa Francuskom o izdržavanju kazni reguliše ne samo “uslovno puštanje na slobodu”, već i “sve druge mjere kojima se mijenjaju uslovi ili trajanje zatvora.” Po mom mišljenju, ova potonja fraza može obuhvatiti skraćivanje kazne. Štoviše, skraćivanje kazne je sredstvo kojim francuski krivični sistem motivira pritvorenike da se prihvatljivo vladaju od samog početka pritvaranja. Istovremeno sam obavezan da sve pritvorenike MKSJ-a tretiram na isti način, neovisno o tome u kojoj državi izdržavaju kaznu; takođe, izdržavanje kazni uvijek ostaje pod nadzorom Međunarodnog suda, kao što je propisano članom 3(2) Sporazuma o izdržavanju kazni. S tim u vezi, uzimam u obzir praksu koja je razvijena na Međunarodnom sudu, a prema kojoj se smatra da je zatvorenik stekao pravo za puštanje na slobodu nakon što je odslužio barem dvije trećine kazne.

⁴⁰ *Tužilac protiv Haradina Bale*, predmet br. IT-03-66-ES, Odluka po molbi Haradina Bale za skraćanje kazne, 15. oktobar 2010., par. 13-16 (neke fusnote su izostavljene).

⁴¹ U Odluci u predmetu *Banović* od 4. septembra 2007. predsjednik Međunarodnog suda izrazio je zabrinutost “u pogledu systemske inkompatibilnosti francuskog sistema sa onim na Međunarodnom sudu, koja za posljedicu ima nejednak tretman zatvorenika u Francuskoj u poređenju s drugim osuđenima Međunarodnog suda koji svoje kazne izdržavaju u drugim zemljama. Ova inkompatibilnost proizlazi iz francuske prakse odobravanja perioda skraćanja kazne osuđenim zatvorenima na samom početku izdržavanja kazne, dok sistem Međunarodnog suda predviđa primjenu takvih nagrada tek nakon izdržavanja značajnog dijela izrečene kazne. U ovom pogledu, iako sam se uvjerio da Banović ne trpi nikakve posljedice u vezi s tom nejednakošću tretmana, eventualni budući zahtjev može dovesti do toga da zauzmem drugačiji stav”, *Tužilac protiv Predraga Banovića*, predmet br. IT-02-65/1-ES, Odluka predsjednika u vezi s ublažavanjem kazne, 4. septembar 2007., par. 13.

15. S obzirom na ove okolnosti, odlučio sam da formalnopravno priznam francuski domaći sistem skraćanja kazni, pod uslovom da ta skraćanja ostanu pod nadzorom Međunarodnog suda. Pri utvrđivanju je li skraćanje kazne primjereno, primijenjivaću kriterije iz pravila 125 Pravilnika, tj. težinu krivičnih djela za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvoreniciama u sličnoj situaciji, mjeru u kojoj je zatvorenik pokazao da se rehabilitirao, kao i eventualnu značajnu saradnju zatvorenika s tužiocem. Ako se razmatra odobrenje skraćanja zatvorenikove kazne, ono će biti odobreno samo privremeno i može biti naknadno povučeno. U slučaju da pritvorenik stekne pravo na prijevremeno puštanje na slobodu skraćivanjem kazne, Francuska će me o tome obavijestiti, a ja ću i dalje primjenjivati praksu Međunarodnog suda prema kojoj se smatra da je zatvorenik stekao pravo na prijevremeno puštanje na slobodu tek nakon što odsluži dvije trećine kazne, kako bi se osigurao jednak tretman za sve pritvorenike MKSJ-a.⁴²
23. U Odluci u predmetu *Bala*, zaključio sam da “[i]ako sam [bio] voljan da formalnopravno privremeno priznam skraćanje kazne za g. Balu, njegovo vrlo ograničeno demonstriranje rehabilitacije i velika težina krivičnih djela za koja je osuđen, nav[eli su] me na zaključak da takva skraćanja prema članovima 721 i 721-1 *Code de procédure pénale* nisu primjerena”.⁴³
24. Isti pristup zauzeće se u vezi s g. Stakićem. Nastaviću, prema tome, s analizom drugih faktora koji su prema pravilu 125 Pravilnika relevantni.
25. Napominjem da će g. Stakić odslužiti dvije trećine kazne otprilike 15. novembra 2027. godine.

2. Težina krivičnih djela

26. Član 125 Pravilnika nalaže mi da uzmem u obzir težinu počinjenih krivičnih djela. Krivična djela koja je počinio g. Stakić su veoma velike težine. Pretresno vijeće je konstatiralo:

906. ... podsjeća... da je dr. Stakić [imao] jedinstvenu i ključnu ulogu u koordiniranju kampanje progona koju su sprovodili vojska, policija i civilna vlast u Prijedoru. Da ne ponavljamo ono što je već rečeno u ovoj Presudi, Pretresno vijeće u ovom kontekstu podsjeća na činjenicu da je dr. Stakić imao značajnu ulogu u planiranju i koordiniranju nasilnog preuzimanja vlasti 30. aprila 1992. godine, odlučivao o dnevnom redu sjednica Kriznog štaba i predsjedavao tim sjednicama, te učestvovao u naređivanju napada na

⁴² Izvodljivost ovakvog pristupa potkrepljena je činjenicom da su francuski organi vlasti obavijestili Međunarodni sud da u slučaju podnošenja molbe za prijevremeno puštanje na slobodu, skraćanja kazne mogu da budu poništena [...].

⁴³ *Tužilac protiv Haradina Bale*, predmet br. IT-03-66-ES, Odluka po molbi Haradina Bale za skraćanje kazne, 15. oktobar 2010., par. 28.

nesrbe. Zajedno sa izvršiocima, dr. Stakić je osnovao logore Omarska, Keraterm i Trnopolje, te organizovao iseljavanje nesrba čiji životi će biti pošteđeni iz opštine Prijedor. Ta složena i surova kampanja progona širokih razmjera ne bi nikad bila sprovedena da nije bilo bitnog doprinosa vodećih političara poput dr. Stakića. Izuzetno je važno da odgovorni snose odgovornost za posljedice svojih postupaka, te će Pretresno vijeće prilikom određivanja odgovarajuće kazne to imati u vidu.

907. Pretresno vijeće smatra da djela progona i istrebljenja čine srž kriminalnog ponašanja dr. Stakića. Zbog svog specifičnog elementa, namjere diskriminacije, progon je sam po sebi veoma teško krivično djelo. Sva djela koja su činila kampanju progona su po sebi teška krivična djela, te je Pretresno vijeće uzelo u obzir njihove razmjere i kumulativni učinak u opštini Prijedor, u kojoj je ubijeno više od 1.500 ljudi, a deseci hiljada ljudi su deportovani.

...

910. Težina krivičnih djela koje je dr. Stakić počinio odražava se u tragičnim razmjerima štete i patnje nanesene žrtvama te zločinačke kampanje. Faktori koje valja uzeti u obzir jesu: broj žrtava, fizička i mentalna trauma koju su pretrpjele preživjele osobe, te društveno-ekonomske posljedice kampanje po nesrpsku grupu koja je bila objekt zločina, a koju čine građani opštine Prijedor za koje je dr. Stakić bio posebno odgovoran.⁴⁴

27. Iako je Žalbeno vijeće zaključilo, *proprio motu*, da je osuda g. Stakića za ubistvo kao zločin protiv čovječnosti nedopustivo kumulativna sa osudom za istrebljenje kao zločin protiv čovječnosti, te preinačilo neke od zaključaka u osnovi osude za deportaciju kao zločin protiv čovječnosti, ono je ipak potvrdilo osude za istrebljenje, progon, jedan slučaj deportacije, i ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja; Žalbeno vijeće takođe je izreklo osudu za nehumana djela (prisilno premještanje) kao zločin protiv čovječnosti.⁴⁵ Što se tiče težine prijestupa g. Stakića, Žalbeno vijeće je konstatalo da je "žalilac osuđen kao sapočinitelac izrazito teških krivičnih djela, uključujući kampanju istrebljenja u kojoj je, prema procjeni Pretresnog vijeća, ubijeno oko 1.500 ljudi u opštini Prijedor ... [pa je prema tome] odluka o doživotnoj zatvorskoj kazni kao odgovarajućoj za ovo krivično djelo bila u skladu s gore navedenim načelima, te stoga i u okviru diskrecionog prava Pretresnog vijeća".⁴⁶ Međutim, g. Stakiću je kazna smanjena od doživotne na zatvorsku kaznu u trajanju od 40 godina zbog zaključka Žalbenog vijeća da je Pretresno vijeće pogriješilo u procjeni otežavajućih faktora.⁴⁷

⁴⁴ Prvostepena presuda, para. 906-910 (fusnote izostavljene).

⁴⁵ Drugostepena presuda, Dispozitiv, str. 141-142.

⁴⁶ Drugostepena presuda, par. 375.

⁴⁷ V. Drugostepena presuda, par. 428.

28. Na osnovu gorenavedenog, mišljenja sam da su krivična djela g. Stakića veoma velike težine i da je to faktor koji je prevagnuo protiv odobrenja skraćanja njegove kazne.

3. Pokazivanje znakova rehabilitacije

29. Paragraf 3(b) Uputstva za rad propisuje da će Sekretarijat zatražiti izvještaj i opaske nadležnih organa države u kojoj se izdržava kazna u vezi s vladanjem osuđenika tokom njegovog odnosno njenog izdržavanja kazne. Pravilo 125 Pravilnika nalaže da će predsjednik uzeti u obzir u kolikoj je mjeri zatvorenik pokazao da se rehabilitirao. Godišnji izvještaj iz marta 2010. godine iz zatvora u kojem g. Stakić trenutno izdražava kaznu (dalje u tekstu: Izvještaj) navodi da se g. Stakić dobro prilagodio uslovima u zatvoru u Francuskoj, da je njegovo ophođenje prema drugim pritvorenicima i zatvorskom osoblju učtivo i da su njegovi kontakti sa socijalnim radnicima dobri.⁴⁸ U Izvještaju se g. Stakić opisuje kao tiha i uljudna osoba.⁴⁹

30. Međutim, zabrinjava me stav g. Stakića prema zločinima za koje je osuđen. U Izvještaju stoji:

Ne priznaje djela zbog kojih je zatvoren. Kaže da je bio predsjednik "skupštine" malog grada u Bosni. Tada je izbio rat. Tvrdi da niti je naređivao zločine, niti je imao naređenje, proglašen je odgovornim za zločine koji su počinjeni zbog činjenice što je bio predsjednik "skupštine".⁵⁰

31. Iako sam u Odluci u predmetu *Radić* od 23. aprila 2010. konstatovao da to što optuženi nije preuzeo odgovornost za svoja krivična djela nije nužno odlučujući faktor u pogledu njegove rehabilitacije, svejedno sam tako ponašanje, među ostalim dokazima,

⁴⁸ Memorandum zamjenika sekretara predsjedniku, 16. juni 2010. (Godišnji izvještaj).

⁴⁹ Memorandum zamjenika sekretara predsjedniku, 16. juni 2010. (Godišnji izvještaj).

⁵⁰ Memorandum zamjenika sekretara predsjedniku, 16. juni 2010. (Godišnji izvještaj).

uzao kao faktor koji valja razmotriti prilikom donošenja konačnog zaključka u vezi s rehabilitacijom.⁵¹

32. G. Stakić je ispočetka vrlo malo govorio francuski, ali je redovno pohađao nastavu kako bi popravio svoje znanje, i stekao je "diplomu za početni stepen učenja francuskog jezika".⁵²

33. Paragraf 3(b) Uputstva o radu predviđa traženje izvještaja o statusu izdržavanja kazne vezano za psihičko stanje osuđenika tokom zatvaranja, dok paragraf 8 Uputstva o radu nalaže da predsjednik može razmotriti sve druge informacije za koje on ili ona vjeruje da su relevantne za nadopunu kriterijuma koji se konkretno navodi u pravilu 125 Pravilnika. U izvještaju psihologa se navodi da je pregledom g. Stakića "potvrđeno odsustvo duševne bolesti".⁵³ Istaknuto je da se g. Stakić privikao na zatvorski život kao i na zajedničko življenje s drugim zatvorenicima.⁵⁴ Na osnovu činjenice da izgleda da g. Stakić ne pati ni od kakvih psihičkih poteškoća, smatram da njegovo duševno stanje nije faktor koji bi imao utjecaja na moju odluku u vezi s njegovim prijevremenim puštanjem na slobodu.

34. Sa zabrinutošću kod g. Stakića primjećujem odbijanje da preuzme odgovornost za zločine za koje je osuđen. Međutim, primjećujem i da je g. Stakić demonstrirao dobro vladanje u pritvoru, kao i spremnost da unaprijedi svoje jezične sposobnosti kako bi se integrisao u zatvorsku sredinu. Pod takvim okolnostima, smatram da je g. Stakić pokazao neke - premda vrlo ograničene - znake rehabilitacije. Kad se sve uzme u obzir, ne smatram da je g. Stakić pokazao znakove rehabilitacije koji bi opravdali odobrenje skraćanja kazne.

35. Koristim ovu priliku da napomenem da će činjenica da li je g. Stakić pokazao znakove rehabilitacije biti važan faktor pri svim budućim molbama za odobravanje skraćanja kazne, pomilovanja ili prijevremenog puštanja na slobodu, i da je dobro vladanje u pritvoru često veoma relevantno za takav zaključak.

⁵¹ *Tužilac protiv Mlade Radića*, predmet br. IT-98-30/1-ES, Odluka predsjednika Suda po molbi Mlade Radića za pomilovanje ili ublažavanje kazne, 23. april 2010., par. 21.

⁵² Memorandum zamjenika sekretara predsjedniku, 16. juni 2011. (Godišnji izvještaj).

⁵³ Memorandum sekretara predsjedniku, 30. mart 2010. (psihijatrijska evaluacija).

⁵⁴ Memorandum sekretara predsjedniku, 30. mart 2010. (psihijatrijska evaluacija).

4. Značajna saradnja sa tužilaštvom

36. Pravilo 125 Pravilnika nalaže da će predsjednik uzeti u obzir svaku značajnu saradnju zatvorenika sa tužiocem. Paragraf 3(c) Uputstva za rad nalaže da će Sekretarijat zatražiti od tužioca da pripremi detaljan izvještaj o eventualnoj saradnji osuđenika sa tužilaštvom i značaju te saradnje.

37. Prema izvještaju tužilaštva od 6. aprila 2011. godine, g. Stakić nije sarađivao sa tužilaštvom ni tokom prvostepenog ili drugostepenog postupka, niti tokom izdržavanja kazne.⁵⁵ Smatram da je faktor saradnje neutralan.

5. Zaključak

38. Premda bih bio voljan, formalnopravno, da odobrim skraćenje kazne za g. Stakića, njegovo vrlo ograničeno pokazivanje znakova rehabilitacije, kao i vrlo velika težina njegovih krivičnih djela, navode me na zaključak da takvo skraćenje prema članovima 721 i 721-1 *Code de procédure pénale*, na osnovu informacija koje su mi dostavljene, ne bi bilo primjereno.

39. Napominjem da sve moje kolege, izuzev jednog, dijele moje gledište da g. Stakiću ne bi trebalo odobriti skraćenje kazne.

⁵⁵ Memorandum sekretara predsjedniku, 13. april 2011. (Memorandum tužioca zamjeniku sekretara, 6. april 2011.).

E. Dispozitiv

40. Iz gorenavedenih razloga, na osnovu člana 28 Statuta, pravila 124 i 125 Pravilnika, paragrafa 8 Uputstva za rad, te člana 3 Sporazuma o izdržavanju kazni, ovim odbijam da g. Stakiću odobrim skraćenje kazne.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavan engleski tekst.

/potpis na originalu/
sudija Patrick Robinson,
predsjednik

Dana 15. jula 2011. godine
U Hagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]